

Андрощук І. В. Самоосвітня діяльність майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: тези доповідей ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 9-10 листопада 2017 року). Хмельницький, 2017. С. 123–124.

*Андрощук І.В.
к.пед.н., доц. кафедри теорії та методики
трудового і професійного навчання
Хмельницького національного університету*

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Самоосвітня діяльність є важливою складовою підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій, яка доповнює навчальну діяльність, надаючи їй цілісності та системності. Саме у ході її реалізації студент може не лише розширити, поглибити свої знання, удосконалити уміння та навички, а й опанувати те, що не передбачено програмою підготовки, а отже підвищити рівень професійної компетентності. Відмітимо, що навчальна діяльність, як і самоосвітня спрямовані на формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Результати аналізу психолого-педагогічних досліджень дають змогу виокремити характерні особливості самоосвіти майбутніх вчителів трудового навчання та технологій: наявність сильної мотивації у майбутніх фахівців; високий рівень пізнавальної активності студентів; цілеспрямованість та системність діяльності; добровільність самоосвітньої діяльності та її спрямованість на задоволення власних інтересів та потреб, удосконалення особистісних якостей; готовність майбутніх вчителів до самостійної пізнавальної та науково-дослідницької діяльності та взаємодії з викладачами; здатність студентів до самоконтролю та рефлексії.

Визначені особливості дають змогу розглядати самоосвітню діяльність майбутніх вчителів трудового навчання та технологій як динамічну систему,

яка відображає індивідуальні інтереси та потреби студентів та спрямована на удосконалення, поглиблення, розширення та оновлення знань та умінь майбутнього фахівця.

Самоосвітня діяльність майбутніх вчителів трудового навчання та технологій може бути реалізована через **індивідуальну освітню траєкторію**, як особистісний спосіб реалізації творчого потенціалу студента.

Індивідуальну освітню траєкторію розглядаємо як своєрідну програму активності майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, його спрямованості на досягнення індивідуальних цілей, зміст та форми реалізації якої визначаються мотивами, вольовими якостями та готовністю особистості до освітньої діяльності. Реалізація цієї програми забезпечує суб'єкт-суб'єктний характер професійної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій, створює сприятливі умови для самовираження студента, налагодження взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Індивідуальна освітня траєкторія забезпечує студентам можливість вибору способів навчальної діяльності, форм контролю. Однак, це можливо лише при чіткому визначенні тактичних та стратегічних цілей, виборі ефективних засобів та здатності до самоконтролю результатів своєї діяльності.

Однією з ефективних форм самоосвітньої діяльності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій є **педагогічна практика**. Перш ніж приступити до практики, важливо скласти чітке уявлення про готовність студента до неї. Тому доцільним є здійснення самодіагностики кожним студентом сформованості основних груп педагогічних умінь: методологічних, дослідницьких, організаційно-управлінських, проєктувальних, орієнтаційних, технологічних, методичних, комунікативних та рефлексивних. Оцінювання основних груп педагогічних умінь здійснюється також керівниками практики від кафедри та бази практики. Це дає змогу чітко спланувати свою самоосвітню діяльність та визначити напрями самовдосконалення майбутнього вчителя трудового навчання.

По завершенню практики студент та керівники повторно здійснюють оцінювання рівня сформованості педагогічних умінь майбутнього фахівця з

метою визначення ефективності його роботи по самовдосконаленню, динаміки позитивних змін.

Самоосвітній діяльності студентів під час педагогічної практики також сприяє розробка та оформлення портфоліо, яке складається з трьох частин: портфоліо документів, портфоліо робіт та портфоліо відгуків. Портфоліо робіт розглядаємо як частину портфоліо з практики, яка дає якісну оцінку щодо сформованості проєктувальних умінь майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, розкриває динаміку творчої активності, спрямованість його інтересів. Портфоліо робіт також відображає прогалини у підготовці майбутнього вчителя.

В «портфоліо робіт» студент-практикант обов'язково вкладає розгорнуті конспекти уроків, відео уроки, методичні розробки, сценарії виховних заходів, результати виконання завдань з розвитку педагогічних умінь за період практики тощо. Всі ці роботи мають бути подані систематизовано за розділами роботи, яку виконував студент (навчальна, методична, виховна). Складовими «портфоліо робіт» можуть бути також статті за фахом, різноманітні таблиці, графіки, реферати, тексти доповідей, участі у конференціях, олімпіадах, ярмарках педагогічних ідей, анотації статей, есе, анкети, самостійна робота студента, участь у проєктах, зразки робіт тощо.

Важливою складовою педагогічної практики є самоаналіз педагогічної діяльності, який передбачає вивчення майбутнім вчителем трудового навчання та технологій стану, результатів своєї професійної діяльності під час проходження навчально-педагогічної практики, встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між елементами педагогічних явищ, визначення напрямів вдосконалення навчання і виховання учнів. Складається студентом на основі аналізу та порівняння сформованості основних педагогічних умінь на початку і по завершенню навчально-педагогічної практики.

Окремим напрямом самоосвітньої діяльності під керівництвом викладача є участь студентів у Всеукраїнських наукових конкурсах студентських робіт з напрямів «Педагогічні науки», «Психолого-педагогічні науки», «Декоративно-прикладне мистецтво» та Всеукраїнських олімпіадах та

фестивалях-конкурсах творчих здобутків для майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Залучення до наукової роботи активізує пізнавальну діяльність студентів; сприяє розширенню, поглибленню та удосконаленню їх професійних знань та умінь; стимулює студентів до науково-дослідної роботи, тим самим сприяючи самоосвіті.. Також студентів необхідно активно залучати до участі у щорічній кафедральній науковій студентській конференції, що дає змогу репрезентувати свої наукові досягнення. Безпосередньо представлення та захист наукових робіт, доповідей потребує сформованості комунікативних умінь, уміння бачити аудиторію та реагувати на неї, керувати увагою слухачів, тобто налагоджувати взаємодію.

Успішність самоосвітньої діяльності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій значною мірою визначається сформованість умінь до самовдосконалення. Тому, наприклад, у навчальній програмі дисципліни «Педагогічна майстерність» доцільно передбачити для вивчення тему «Професійне зростання та самовдосконалення педагога». А під час практичної роботи студентам можна запропонувати розробити програму самовдосконалення та презентувати її групі. Таким чином, кожен студент під керівництвом викладача розробляє програму самовдосконалення, а на завершення вивчення дисципліни звітує про результати її виконання.

Відзначимо, що ефективність організації самостійної роботи залежить від інформаційної підтримки освітнього процесу. Саме використання інформаційно-комунікаційних технологій дає змогу активізувати самоосвітню діяльність студентів під час самостійної роботи.

Реалізації самостійної роботи за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій та в режимі інтерактивного консультування з викладачем сприяє використання модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle Mobile, яке дає змогу розмістити відеоматеріали, презентації, онлайн-підручники, наукові статті, посилання на електронні ресурси, що сприяє поглибленню та розширенню знань студентів. Форум, чат як складові навчального середовища Moodle Mobile, дають змогу консультуватися, дискутувати в межах відповідних

навчальних дисциплін з учасниками освітнього процесу та викладачем, тим самим скеровуючи у відповідне русло самоосвітню діяльність.

Таким чином, ефективність підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій визначається здатністю їх до самоосвітньої діяльності на основі рефлексії.